

NYERE TID

FREDERIC C. LANE: *Navires et constructeurs à Venise. Oeuvres étranges. École pratique des hautes études – VIe section.* Paris, S.E.V.P.E.N., 1965. viii + 298 s.

FREDERIC C. LANE: *Venice and History. The collected papers of Frederic C. Lane.* Baltimore, The Johns Hopkins Press, 1966. xxi + 560 s. \$ 10.

Frederic C. Lane's bog fra 1934, *Venetian Ships and Shipbuilders of the Renaissance*, er en klassiker; den har naturligvis længe været udsolgt, og det er derfor glædeligt, at den nu er genudsendt i fransk oversættelse, revideret af forfatteren selv.

Det venetianske statsarkiv, »Frariarkivet« har siden Rankes dage været kendt som en guldgrube til Europas politiske historie. Lane var én af de første, der opdagede, at republikkens fremragende administratorer også havde efterladt sig et forbilledligt materiale til studiet af økonomisk historie. Der er næppe noget andet sted i Europa, hvor det bevarede materiale ville tillade en så detaljeret rekonstruktion af skibsbygningsindustrien i det 15. og 16. århundrede som i Venezia, ja, der er vel ingen byindustri i disse århundreder, der lader sig belyse mere indgående. Et lille regnestykke kan illustrere skibsbygningsindustriens plads i venetiansk økonomi. Arsenalet, d. v. s. republikkens eget værft, beskæftigede o. 1560 ca. 2000 mand. Byens indbyggertal var ca. 160.000, d. v. s. at mindst 5 % af befolkningen var direkte økonomisk afhængig af statsværftet; hertil kom de private værfter og de tilknyttede industrier.

I 12 kapitler gennemgår Lane skibsbygningen i alle dens tekniske og økonomiske aspekter, skibstyper, konstruktører og konstruktion, lavsorganisationen, private og offentlige værfter, finansieringen, arbejdskraften og forsyningen med råmaterialer. Det er en bog, der ikke lader sig referere, den har ingen hovedtese, men er tæt pakket med oplysninger, og på næsten hver eneste side findes der originale iagttagelser, der har spillet en betydelig rolle for den sidste menneskealders forskning af Middelhavsområdet historie, ikke mindst for Fernand Braudel. Karakteristisk for Lane's arbejdsmåde er hans troskab mod sin arbejdsplan. Han lader sig aldrig forlede af en enkelt kilde eller kildegruppens systematisering, men følger altid nøje sin egen strukturering af stoffet, selv om det indebærer, at han inden for den samme side eller det samme afsnit må hente sin oplysninger fra vidt forskellige kilder.

Denne ejendommelighed gør hans bøger vanskelige at læse, men er til gengæld en styrke i de korte arbejder. Det er en æstetisk oplevelse at læse Lane's bedste afhandlinger. Problemet er klart formuleret, sproget præcist, og forholdet til kilderne er båret af en ubesværet lærdom, der ved inddragelse af helt uventet stof tillader ham at supplere eller kritisere hævdundne forestillinger på helt centrale punkter. De berømteste af Lane's afhandlinger er vel »*Venetian Shipping during the Commercial Revolution*« fra 1933 og »*The Mediterranean Spice Trade: its Revival in the Sixteenth Century*« fra 1940. I disse to artikler gennemførte han en overbevisende revision af det traditionelle syn på opdagelsernes betydning for Middelhavslandenes økonomi. Senere undersøgelser har fuldt ud bekræftet hans iagttagelser: senest 1560 havde krydderihandelen ad

karavanevejene atter et omfang, der var på højde med eller overgik handelen i slutningen af det 15. århundrede før opdagelsen af søvejen til Indien.

Lane beundres først og fremmest som den store tekniker. Han tilhører den generation af økonomiske historikere, der i mellemkrigstiden gjorde sig fri af den ældre økonomiske historieforskningens stræben efter store afsluttede systemer og med udgangspunkt i den traditionelle historiske teknik satte sig for at undersøge, hvad der egentlig var sket. Som tekniker er han da også formidabel. Han behersker de venetianske arkivers dunkle labyrinter, og han er i besiddelse af den teoretiske viden, der sætter ham i stand til at udnytte kildernes oplysninger, hvad enten det drejer sig om skibsbygningskunstens finere detaljer eller den venetianske forretningsverdens komplicerede organisationsformer.

I ejendommelig kontrast til denne forkærlighed for det konkrete og det kildemæssigt sikkert funderede står Lanes dristigste og originaleste afhandlinger, nemlig afhandlingerne om beskyttelsesomkostninger og beskyttelsesrente. Hovedsynspunkterne i disse artikler, af hvilke den vigtigste er »Economic Consequences of Organized Violence« fra 1958, er refereret andetsteds i dette hefte (s. 500), men der kan være grund til her at komme nærmere ind på Lane's indledende betragtninger til »Economic Consequences«, fordi det er et af de få steder, han lægger teknikeren bort og afslører lidt af sine personlige synspunkter. Han tager her afstand fra den fremherskende tendens inden for den økonomiske historieforskning, der ser målingen af produktionens omfang til forskellige tider som forskningens centrale opgave. »In the past a major concern in economic history – from Adam Smith and Karl Marx to Gustav Schmoller and Richard Tawney – has been dissecting the forms of justice and injustice in economic life. Many of its most enthusiastic students were attracted to economic history by this concern, sometimes passionately avowed, sometimes calmly assumed. They expressed it through indignation and satire, for as historians they wrote mainly about injustice, searching for more perfect justice by elimination, by examining alternatives. I hope we continue the search«. Det er stilfærdigt sagt, men det er skarpt, når det ses på baggrund af den fine moderation, der præger alt, hvad Lane har skrevet. Jeg læser denne afhandling som et opgør, og måske et selvopgør, rettet mod en økonomisk historieforskning, der ikke blot har mistet sin humanistiske inspiration, men også tabt sin videnskabelige balance ved alene at interessere sig for godernes produktion og ignorere deres fordeling. NIELS STEENSGAARD

G. GRIFFITHS: Representative Government in Western Europe in the Sixteenth Century. Commentary and Documents for the Study of Comparative Constitutional History. Oxford, Clarendon Press, 1968. xviii + 622 s. 5 £.

The International Commission for the History of Representative and Parliamentary Institutions har siden 1937 udsendt henved 30 bind indeholdende studier over de repræsentative forsamlings historier. Griffiths' bog er det første bind i en ny serie med kommenterede kilder til dette emne og ventes fulgt af et bind for det øvrige Europa. »The purpose of this book is to bring together for the convenience of professors and their students the original texts of documents on the